

"אם לא היתה מערב ירושלים תחילה, לא היתה אחר כך ירושלים השלמה". לוחמי ההגנה מסיירים בירושלים, מאי 1948

צילום: Gettyimages

פרופ' מרדכי רוטנברג, לוחם תש"ח: "אני שמח על שחרור ירושלים ב-1967 וחוגג את המאורע הזה, אך נוטים לשכוח שאם הדור שלנו לא היה מחזיק בציפורניים בחלקים המערביים של העיר, אז לא היה את מה לאחד"

עושה כל שביכולתה כדי להביא לידי ביטוי מיטבי את פסיפס האוכלוסייה במדינת ישראל". פרופ' מרדכי רוטנברג, חתן פרס ישראל והגרנד"עי שבלם באמצעות בקבוק תבערה את טור השריון הירדני בנוטרדאם, השתתף בשנה שעברה בטקס הדלקת המשואות ביום איחוד ירושלים ה-49 בגבעת התחמושת. הוא צורף למדליקים רק ברגע האחרון, והדליק משואה עם אלוף פיקוד המרכז. גם רוטנברג חש ש"המערכת מתמקדת, אולי מטבע הדברים, במי שחררי ירושלים ומאחריה בתשכ"ז 1967", וכי הוא וחבריו "באיזשהו מקום נשכחו. אני שמח מאוד, כמו מרבית היהודים שיושבים בארץ ישראל, על שחרור ירושלים ב-1967, וחוגג יחד עם כולם את המאורע הזה, אבל נוטים לשכוח שאם הדור שלנו לא היה מחזיק בציפורניים בחלקים המערביים של העיר – אז לא היה את מה לאחד".

עדנה בריל מוסיפה באותו עניין: "נוצרה תחושה שכביכול המגנט הבריטי שרר בירושלים עד 1967, ואז – הופ... היתה מלחמה בת שישה ימים, וקיבלנו את ירושלים. זה עיוות היסטורי. אחרי ששת הימים נוצרה התרגשות בציבור, שהאפילה על קרבות תש"ח, אך רגשות ופסיכולוגיה אינם יכולים למחוק היסטוריה ועובדות. שליש מהנופלים במלחמת העצמאות נפלו בירושלים ובסביבתה. במחצית הראשונה של המלחמה היה חלקה היהודי של העיר נתון במצור חלקי, ואם לא היתה מערב ירושלים תחילה, לא היתה אחר כך ירושלים השלמה". גם יוסי סורביץ, מזכיר הוועד המנהל של ארגון חברי ההגנה הארצי, כואב את המציאות: "כמשך שנתיים אנו רודפים אחרי השלטונות. העברנו קורות חיים של מספר אנשים שלחמו למען כיבוש ירושלים בתש"ח, בקרבות נוטרדאם, רמת רחל וסן סימון. אני מקווה שלפחות ביום ירושלים הקרוב, ובשנה הבאה גם ביום העצמאות, ימצאו גם מהדור הזה אנשים ראויים להדליק משואה". ■

כאלה שלבסוף הדמות שנבחרה חזרה בה". עם כל זאת, הרב שרקי מסכים שיש מקום להפקת לקחים ולשיפור לקראת השנה הבאה. גם מרכז ההסברה אומר בתגובתו כי "מדינת ישראל מוקירה את תרומתם וגבורתם של לוחמי תש"ח אשר לחמו למען שחרור ירושלים", וכי "כחלק מחגיגות היובל לשחרור העיר ניתן השנה דגש בטקס הדלקת המשואות על פועלם של אלו שבחייהם ובמותם הביאו לאיחודה מחדש של העיר, ושל אלו הפועלים להפרכתה מאז. יודגש כי מדליקי המשואות עצמם נבחרים על ידי ועדה ציבורית, בה סתמך על המלצת אנשים וארגונים שונים. הוועדה

התקשטה להכיל את גודל המעמד. מזל כהן

כהן היתה יכולה להיות בחירה מושלמת: היא נצר למשפחת טביב וכלתה של משפחת ארמוזה, שתיים מהמשפחות היהודיות הוותיקות בירושלים. היא עצמה נולדה בכפר השילוח למשפחה שהגיעה לארץ עם העולים מתימן בעלייה הראשונה (עליית אעלה בתמ"ד). בהמשך, לאחר שהכפר נחרב, עברה המשפחה למערב העיר, והיתה ממייסדי שכונת נחלת אחים שבנחלאות. כל חייה היא גרה בירושלים. כאשר נודע שחזרה בה, הטריח עצמו משה אביב, מנהל מרכז ההסברה ומי שעמד בראש הוועדה הציבורית לבחירת מדליקי המשואות, ובא לביתה. הוא ניסה לשכנע אותה לשנות את החלטתה. כהן סירבה.

"ביטוי לפסיפס האוכלוסייה"

אז מדוע לא נבחר מישהו אחר תחתיה? מדוע לא כונסה הוועדה פעם נוספת כדי לבחור מועמד אחר, ולחסוך את המבוכה מהוועדה ואת עוגמת הנפש והעלבון מאנשי דור תש"ח? התשובה על כך אינה ברורה. אל"מ (מיל') שמעון כהנר (קצ"ה), חבר הוועדה, סירב להתייחס לעניין. הרב אורי שרקי, חבר נוסף בוועדה, אומר שלא היה לוועדה דבר נגד לוחמי תש"ח – ולראיה שכבר נבחרה מישהי, שלבסוף סירבה. "מה שקרה הוא שהעבודה שלנו התנהלה לאחר סינון מוקדם. לאחר הסינון המוקדם היו בירינו 82 המלצות. מהן – ומהן בלבד – התבקשו שנו לבחור את המועמדים. אחרי שמועמדים שונים של דור תש"ח, שחשבו שהם ראויים, נפלו מסיבות שונות שאינן תלויות בנו, כבר לא היתה אפשרות לחזור אל הרשימות שלפני הסינון. למרות שזה נשמע מוזר", מוסיף הרב שרקי, "הסיבה היא טכנית. היתה אכן עדיפות ללוחמי תשכ"ו, אבל ניסינו לבחור מישהו מתש"ח, וגם בחרנו, אבל הנסיבות היו